

verslag

Omschrijving	Bestuurlijk Overleg PAWOZ - Eemshaven 19 september 2022
Voorzitter	MT lid (EZK)
Vergaderdatum en -tijd	19 september 2022, 16.30 uur - 17.30 uur
Locatie	Digitaal
Aanwezig	Sietske Poepjes (Gedeputeerde Fryslân), Melissa van Hoorn (Gedeputeerde Groningen), Ineke van Gent (Schiermonnikoog), Otto van der Galiën (Wetterskip Fryslân), Bert Koonstra (Noardeast Fryslân), TenneT, Gasunie, RHDHV, Witteveen+Bos, MT lid (EZK), Programmaleider (EZK)
Afwezig	Eltjo Dijkhuis (Het Hogeland, ambtelijke vervanging aanwezig), Herman Beerda (Noorderzijlvest), Theo Faber (Ameland), Linda-Rose Santhagens (RWS)

Vergaderpunten

1. Opening

MT lid (EZK)¹ opent de vergadering.

2. Mededelingen

MT lid (EZK) vertelt dat het verslag van het vorige BO op de website van RVO openbaar is gemaakt. Tevens deelt zij mee dat afgelopen vrijdag een kamerbrief is verstuurd met daarin ook de richtdoelen voor windenergie op zee. De brief verwijst ook naar de verkenningen voor aanlanding waaruit moet blijken waar hoeveel van deze opgave kan aanlanden.

Ineke van Gent (Schiermonnikoog) vindt het van belang dat de regio vroegtijdig wordt geïnformeerd bij nieuwe ontwikkelingen (zoals het aanwijzen van nieuwe windparken) en vraagt hoe die kamerbrief zich verhoudt tot dit overleg, en benadrukt dat Minister Jetten eerder heeft verzekerd dat medeoverheden vroegtijdig worden geïnformeerd. Er is afgesproken het in één keer goed te doen, en het is belangrijk hierbij schade aan het Waddengebied zo veel mogelijk te

¹ Rijksbreed is afgesproken dat in documenten die onder de Wet open overheid gepubliceerd worden, de namen van ambtenaren niet openbaar worden gemaakt. Namen van bestuurders worden wel openbaar gemaakt.

voorkomen. Ten slotte vindt ze dat de regio vaker moet worden bijgepraat door de Minister. MT lid (EZK) zegt dat in dit programma naar nu en naar de toekomst wordt gekeken, met als centrale vraag: waar zijn aanlandingen in dit gebied mogelijk? Dat is randvoorwaardelijk voor de mogelijkheden voor aanlanding van ambities op zee. Zo loopt er ook via het Programma VAWOZ een vergelijkbaar traject richting andere delen van Nederland. De kamerbrief is een ambitie en richtsnoer. Hoewel het geen impact heeft op de opzet en impact van het Programma waarover we in dit bestuurlijk overleg spreken zullen we in de toekomst ook Kamerbrieven over de toekomstige opgave aankondigen.

Bij Sietske Poepjes (gedeputeerde Fryslân) roept dit vragen op. Wetende dat er meer wind aan zit te komen, maakt ze zich zorgen over de eilanden bij het lezen van de stukken. Hoe gaat die windenergie aan land komen? Wordt onrustig door de lijntjes bij de eilanden, en bang dat die plaatjes een eigen leven gaan leiden. Wil in deze vergadering voorkomen dat een eiland toch aangewezen wordt.

Ambtelijke vervanging (Het Hogeland) benadrukt dat het belangrijk is dat het voor de Kamer duidelijk is dat PAWOZ-Eemshaven een voorloper is op Programma VAWOZ, een soort landelijke primeur. Verzoekt daarnaast dat de brief zich uitsprekt over andere zaken die de regio raken, zoals de gebiedsgerichte aanpak. De brief noemt ook waterstof, en er zijn partijen geïnteresseerd in waterstofproductie in Eemshaven. Wordt dat proces doorkruist?

MT lid (EZK) geeft aan dat de brief ook aandacht heeft voor waterstof en elektronen. Het verzoek aan het team is expliciet te maken wat dit betekent voor PAWOZ-Eemshaven. Gebiedsinvesteringen worden nu nog niet genoemd omdat we hier eerst samen over in gesprek gaan. Dit staat voor december geagendeerd. In reactie op Sietske: in deze onderzoeksfase worden alle routes meegenomen om vervolgens goede afweging te kunnen maken welke routes op welke termijn benut kunnen worden. Dit is niet fase om ze af te laten vallen, proces is om ze eerst te onderzoeken. Ons proces is bepalend voor wat richting Eemshaven mogelijk is.

3. Concept NRD PAWOZ – Eemshaven

Programmалеider (EZK) geeft een toelichting over het proces van de totstandkoming van de concept NRD en de planning tot de besluitvorming. Witteveen+Bos geeft een toelichting over de inhoud van de NRD.

Melissa van Hoorn (gedeputeerde Groningen) vraagt waarom er twee analyses zijn (voor en na 2031). De inzet is om het in één keer goed te doen, waarom dan dit onderscheid? Witteveen+Bos licht toe dat er voor 2031 een concrete opgave ligt voor 4,7GW. Het programma kijkt integraal naar wat mogelijk is. MT lid (EZK) vult aan dat we kijken welke ruimte er in totaliteit is, en een deel van die ruimte al invullen voor het aansluiten van 4,7GW voor 2031.

Ineke van Gent (Schiermonnikoog) wil niet in een salamitactiek terecht komen, waar de route onder Schiermonnikoog niet wordt gebruikt voor 2031, maar eventueel wel later. Kan daar een toezegging op komen? MT lid (EZK) kan daar

geen toezegging over doen. Inzet is om alle routes te onderzoeken die bruikbaar zouden kunnen zijn. Een deel van die routes wordt dan gebruikt om 4,7GW aan te landen voor 2031. Nu zijn we bezig met de onderzoeksagenda. Uiteindelijk wordt een programma vastgesteld waarin routes worden vastgesteld zodat we ook naar de toekomst toe voorspelbaar zijn. Programmaleider (EZK) vult aan dat het programma in één keer de beslissing wil maken welke routes we als mogelijk zien en die ruimtelijk reserveren. Een deel van die routes wordt dan gebruikt om 4,7GW aan te landen voor 2031. Van de andere routes wordt inzichtelijk gemaakt of ze een mogelijkheid zijn voor na 2031 en in welke prioritering.

Bert Koorstra (Noardeast Fryslân) ziet de varianten Ameland Wantij en Zoutkamperlaag na 2031 staan, deels met een stippellijn, en is benieuwd hoe deze varianten in MER worden verwerkt.

Melissa van Hoorn (gedeputeerde Groningen) ziet niet waarom er een kaart voor 2031 moet zijn als er ook een kaart is voor na 2031.

Sietske Poepjes (gedeputeerde Fryslân) vraagt ook om duidelijk in toelichting te zetten wat deze twee kaartjes zijn, en daarin op te nemen dat bepaalde tracés bestuurlijk hoogst ongewenst kunnen zijn.

RHDHV doet de suggestie dat de onderzoeksbureaus één kaartje kunnen opleveren in plaats van twee. Reden voor twee kaartjes was dat er voor 2031 naar verwachting geen waterstof komt, maar het is natuurlijk niet de bedoeling dat deze kaarten tot verwarring leiden.

MT lid (EZK) gaat mee met Sietske Poepjes en Melissa van Hoorn in vraag om één kaart neer te zetten. Het moet duidelijk zijn dat we de besluitvorming in één keer goed moeten doen. Dit moet ook in de tekst staan. In tekst moet ook staan dat alle routes complex zijn, en dus om een afweging vragen. Om die afweging te kunnen maken is onderzoek nodig, wat we na de NRD kunnen gaan doen.

Ambtelijke vervanging (Het Hogeland) vraagt of de route onder Schiermonnikoog een bestaande gasleiding is, of er een landtracé volgt, en wie de afnemers gaan zijn. Witteveen+Bos licht toe dat dit geen bestaande gasleiding is, en je inderdaad een landtracé nodig hebt. Programmaleider (EZK) bevestigt dit, voegt toe dat afnemers niet in de scope van dit programma zitten, en steunt de roep om één plaatje.

Ineke van Gent zegt dat als blijkt dat de route onder Schiermonnikoog tot 2031 ongewenst is, die route ook na 2031 ongewenst is. MT lid (EZK) geeft aan dat dat het programma in één keer bepaalt welke routes mogelijk zijn, zowel vóór als na 2031.

Ambtelijke vervanging (Het Hogeland) is blij met de keuze voor één kaartje, maar verzoekt dat in dat plaatje wel duidelijk is welke routes alleen voor waterstof zijn, en welke voor zowel waterstof als elektriciteit. MT lid (EZK) denkt dat te kunnen

doen, en stelt voor de kaartjes nog even terug te laten komen in de mail. MT lid (EZK) stelt vast dat we: De routes op 1 kaart opnemen; Duidelijk maken in de tekst dat de routes complex zijn en alle routes nadelen kennen; Dat we in 1 keer besluiten welke routes ruimtelijk gereserveerd kunnen worden en welke prioritering we toekennen aan de routes; Dat deze informatie per mail wordt gedeeld.

4. Gesprekken met Duitsland over Eems-Dollard Verdragsgebied

Programmaleider geeft een toelichting over de gesprekken met Duitsland over het Eems-Dollard verdragsgebied.

Melissa van Hoorn (gedeputeerde Groningen) licht toe dat er een gesprek is geweest met Nedersaksen. Sietske Poepjes (gedeputeerde Fryslân) benadrukt dat het belangrijk is vasthoudend te zijn in dit dossier.

Deze conclusies worden gedeeld.

5. Betrekken regionale vertegenwoordiging

MT lid (EZK) licht toe dat uit het ambtelijk overleg het signaal is gekomen dat het informeren van raden en staten op dit moment niet nodig is. Deelt het BO die mening? EZK is natuurlijk bereid te faciliteren bij informeren raden en staten.

Ineke van Gent (Schiermonnikoog) zou het goed vinden om een toegankelijk bericht over de concept NRD te maken voor raden. Maar er zijn ook bewonersavonden, sommige raadsleden worden ook daar geïnformeerd. Bert Koonstra (Noardeast Fryslân) sluit zich ik aan bij de oproep van Ineke van Gent voor een toegankelijk bericht.

Sietske Poepjes (gedeputeerde Fryslân) houdt het liever kleiner voor de staten, maar kan zich voorstellen een kleine briefing te sturen.

MT lid (EZK) gaat faciliteren dat de leden van het BO een toegankelijke 4-pager krijgen. Dan kunnen de BO leden beslissen om dit wel of niet met raden en staten te delen.

Melissa van Hoorn (gedeputeerde Groningen) spreekt dank uit voor toezegging en zegt dat regionale overheden onderling contact moeten hebben over het informeren van raden en staten.

6. Rondvraag

Ineke van Gent (Schiermonnikoog) stelt vast dat bij de vorige bewonersavonden vragen kwamen over cumulatieve effecten en gasboringen, en verwacht dat die vraag opnieuw gesteld gaat worden. Een integraal antwoord is fijn. Daarnaast is LNV bezig met een beleidskader natuur – dat moet ook integraal aangepakt worden met contact tussen verschillende ministeries.

MT lid (EZK) zegt dat naar eerdere vragen waaronder cumulatie gekeken wordt. Voor het beleidskader natuur loopt een proces binnen het Omgevingsberaad waddengebied. Ook hier is het de intentie van de departementen integraal te kijken en de regio te betrekken.

Ambtelijke vervanging (Het Hogeland) zou graag ook in dit overleg discussie over waterstoffabrieken voeren. MT lid (EZK) stelt vast dat PAWOZ-Eemshaven integraal is, maar de scope zich richt op de verbindingen tussen windparken op zee en de Eemshaven. Waterstoffabrieken passen in andere trajecten en komt niet op de agenda van dit BO.